

UNIVERSITATEA “BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

***ATITUDINEA AGRESORILOR PRIVIND VIOLENȚA
DOMESTICĂ ȘI MALTRATAREA COPILULUI ÎN
CONTEXTUL SOCIETĂȚII ROMÂNEȘTI ACTUALE***

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:
Prof. dr. Petru Iluț

DOCTORAND:

Lupșe (căs. Zglobiu) Cecilia

CUPRINSUL LUCRĂRII

Introducere

PARTEA I: TEORII ȘI DATE STATISTICE

CAPITOLUL I. TEORII EXPLICATIVE ALE COMPORTAMENTULUI VIOLENT CA FORMĂ SPECIFICĂ DE DEVIANȚĂ

1.1. Teorii cauzale

- 1.1.1. Teoria psihopatiei
- 1.1.2. Teoriile biologice
 - 1.1.2.1. *Teoriile etologice*
 - 1.1.2.2. *Teoria aberațiilor cromozomiale*
 - 1.1.2.3. *Modelul neurobiologic*
- 1.1.3. Teorii biopsihologice
 - 1.1.3.1. *Teoria excitației*
 - 1.1.3.2. *Teoria sensibilității de întărire*
 - 1.1.3.3. *Teoriile constituționale*
 - 1.1.3.4. *Orientarea psihiatrică și psihologică*
- 1.1.4. Teorii psihanalitice
 - 1.1.4.1. *Teoria psihanalitică*
 - 1.1.4.2. *Teoria criminalului nevrotic*
- 1.1.5. Teorii criminologice
 - 1.1.5.1. *Teoria instințelor*
 - 1.1.5.2. *Teoria personalității criminale*
- 1.1.6. Abordarea cognitivă
 - 1.6.1.1. *Teoria dezvoltării cognitive*
- 1.1.7. Abordări psihosociale ale comportamentului infracțional cu implicare asupra comportamentului violent
 - 1.1.7.1. *Teoriile psihologice ale învățării sociale*
- 1.1.8. Teoriile influenței familiale
- 1.1.9. Teoriile influenței situaționale
 - 1.1.9.1. *Teoria frustrare-agresiune*

1.2. Teorii cauzale comprehensive

- 1.2.1. Teoria moralității delinventului
- 1.2.2. Teoria anomiei sociale
- 1.2.3. Teoria asocierilor diferențiale
- 1.2.4. Teoria controlului social

CAPITOLUL II. DIMENSIUNI ALE VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

2.1. Delimitări conceptuale

2.2. Familia contemporană între tradiționalism și modernitate

- 2.2.1. Familia în societățile tradițională și modernă
- 2.2.2. Transformări specifice ale familiei contemporane în plan marital și comportamental
- 2.2.3. Anomizarea familiei, consecință a transformării specifice a familiei contemporane

2.3. Dimensiuni ale violenței domestice

- 2.3.1. Modele explicative și studii privind violența domestică
- 2.3.2. Violența domestică. Caracteristici și forme de manifestare
 - 2.3.2.1. *Caracteristicile violenței domestice*
 - 2.3.2.2. *Forme de manifestare ale agresorilor față de victime*
- 2.3.3. Factori de risc și de protecție în violența domestică
 - 2.3.3.1. *Violența în familie. Generalități privind etiologia*
 - 2.3.3.2. *Factori de risc și de protecție în violența domestică*

CAPITOLUL III. MALTRATAREA COPILULUI CA FORMĂ SPECIFICĂ A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

3.1. Delimitări conceptuale

3.2. Copilul victimă a violenței în familia românească

3.3. Forme de maltratare

3.3.1. Abuzul fizic

3.3.2. Abuzul emoțional

3.3.3. Abuzul sexual

3.3.4. Neglijarea copilului

3.3.5. Date statistice privind violența în familie, asupra copiilor în județul Maramureș

3.4. Familia abuzatoare

3.4.1. Caracteristici ale familiei abuzatoare - familia incestuoasă

3.4.2. Violența fizică ca măsură de disciplinare a copilului în familia abuzatoare

3.4.3. Caracteristici parentale ale adultului abuzator, ale copilului și ale modului lor de viață

CAPITOLUL IV. MIGRAREA VIOLENȚEI DIN SPAȚIUL FAMILIAL ÎN SPAȚIUL ȘCOLAR

4.1. Delimitări conceptuale

4.2. Violența școlară. Abordări actuale

4.3. Forme ale violenței elevilor în școală

4.3.1. Violența între elevi

4.3.2. Violența elevilor față de profesori

4.3.3. Violența profesorilor față de elevi

4.4. Violența părinților în cadrul școlii

4.4.1. Migrarea violenței părinților din spațiul familial în spațiul școlii

4.5. Factori de microclimat ai violenței școlare

4.5.1. Factori de microclimat ai violenței școlare ce țin de mediul familial

4.5.2. Funcții și disfuncții ale familiei; influențe asupra comportamentului violent al elevilor

4.5.3. Factori de microclimat ai violenței școlare, ce aparțin mediului social

4.5.4. Factori de microclimat ai violenței școlare, ce aparțin personalității elevilor

4.5.5. Surse ale violenței în școală, specifice mediului școlar

CAPITOLUL V. ATITUDINEA AGRESORILOR PRIVIND VIOLENȚA DOMESTICĂ ȘI MALTRATAREA LA COPIL

5.1. Caracteristici ale relației abuzive, relația victimă-agresor

5.2. Profilul bărbatului agresor

5.3. Profilul femeii/bărbatului, victimă a violenței domestice

5.4. Atitudinea agresorilor privind violența domestică și maltratarea la copii

5.4.1. Atitudini. Generalități

5.4.2. Formarea și funcționarea atitudinilor

5.4.3. Schimbarea de atitudine

5.5. Concepții și strategii prevenționale privind violența domestică la copii

5.5.1. Modalități de prevenire

5.5.2. Modalități de prevenire și combatere a violenței domestice din punct de vedere legislativ

5.5.3. Prevenirea și diminuarea cazurilor de abuz, neglijare și exploatare a copilului

PARTEA A II-A: CERCETAREA EMPIRICĂ

CAPITOLUL VI. REPREZENTĂRI, JUDECĂȚI SOCIALE ȘI ATITUDINI PRIVIND VIOLENȚA DOMESTICĂ. ANALIZE STATISTICE CRITERIALE

- 6.1. Reprezentări, judecăți și atitudini privind rolurile de gen social în viața de familială
- 6.2. Atitudinea față de violența domestică și gravitatea ei
- 6.3. De la reprezentări și atitudini, la comportamente violente (declarat)
- 6.4. Reprezentări, judecăți și atitudini privind violența împotriva minorilor
- 6.5. Interferența dintre violența domestică și cea școlară
 - 6.5.1. Indici și comparații ale relexelor tratamente din familie în funcție de condiția de școlar
 - 6.5.2. Relația familie-școală în problema violenței domestice și a celei școlare
- 6.6. Comunitate, tradiție și organizații formale

CAPITOLUL VII. PROFILURI ALE AGRESORILOR, VICTIMELOR ȘI NONAGRESORILOR. ANALIZĂ MULTICRITERIALĂ

- 7.1. Construcția indicelui de sănătate
- 7.2. Starea de sănătate pe subeșantioane. Diferențe semnificative controlate
- 7.3. Indici și indicatori ai violenței suferite în familie
 - 7.3.1. Indicele sintetic
 - 7.3.2. Indicatori teoretici (factori)
- 7.4. Tipuri (profiluri) de violență suferită în familie
 - 7.4.1. Tipuri în subeșantionul victimelor
 - 7.4.2. Tipuri în subeșantionul agresorilor
 - 7.4.3. Tipuri în subeșantionul nonagresorilor
- 7.5. Tipologie după motivele ce au condus la actele de violență
 - 7.5.1. Tipuri în subeșantionul victimelor
 - 7.5.2. Tipuri în subeșantionul agresorilor
 - 7.5.3. Tipuri în subeșantionul nonagresorilor

CAPITOLUL VIII. CONSENSUALITATEA SPECIALIȘTILOR. CERCETARE CALITATIVĂ

CAPITOLUL IX. CONCLUZII ȘI DESCHIDERI

BIBLIOGRAFIE

ANEXE

- Anexa 1: Chestionar adresat adulților (victime, agresori, nonagresori)
- Anexa 2: Chestionar adresat elevilor
Frecvențele la întrebările din chestionarul pentru elevi
Prelucrări statistice din chestionarul aplicat elevilor
- Anexa 3: Chestionar adresat profesorilor
Frecvențele la întrebările din chestionarul pentru profesori
- Anexa 4: Prelucrări statistice (victime, agresori, nonagresori)

Cuvinte-cheie: *abordare ecologică; circularitatea violenței în familie și școală; factori favorizanți ai violenței; învățare socială; mixt metodologic; modelul tradițional vs. modelul modern în spațiul domestic; profile psihosociale ale agresorilor și victimelor; rolul comunității și instituțiilor; strategii de prevenire și combatere a violenței.*

Relevanța socială a temei violenței domestice și maltratării copilului

Începând de la sfârșitul secolului XX și dezvoltându-se treptat pe mai multe paliere de complexitate, preocuparea față de tematica violenței domestice și a maltratării minorilor este astăzi una dintre cele mai bine reprezentate în abordările științifice (sociologie, psihologie, psihologie socială, antropologie) și în aria aplicativă a asistenței sociale și politicilor sociale, de la programe de identificare, prevenire și informare, la cele de intervenție (Humphreys și Absler, 2011; Kriszan și Popa, 2010; Popescu, 2009; Roth, 2005; Rivett și Kelly, 2006). Deși fenomenul a existat și la noi în țară cu mult înainte de 1989, doar odată cu dezvoltarea democrației și accentul pus pe drepturile femeii și ale copilului (și sub presiunea mișcării feministe), problema agresiunii intrafamiliale, a abuzului față de soție și copii a devenit una de interes public. Așa cum arată sociologii, antropologii, psihologii sociali, în viziunea cvasigeneralizată a societății tradițional-patriarhale, nevasta și copiii se aflau la dispoziția și în „proprietatea” bărbatului. Iar în societățile socialiste se clama că, în principiu, egalitatea între femei și bărbați este rezolvată, și oricum, relele sociale erau minimalizate. O parte din respectiva mentalitate se regăsește și azi în valorile, atitudinile și comportamentele din România, după cum o arată statisticile și sondajele de opinie.

Cadrul conceptual-teoretic general și apelul la date statistice

Contribuțiile teoretice, sintetizate în partea teoretică a lucrării, au fost selectate atât pentru a oferi necesara substanță științifică, cât și pentru a clarifica noțiunile și teoriile angajate în demersul de cercetare. Acolo unde am considerat necesar, am apelat și la date statistice naționale și județene, cu relevanță ilustrativă și analitică.

Capitolul I tratează pe larg multiplele teorii cu privire la violență, începând cu teoriile biologice, trecând prin teorii psihologice clasice (psihanalitice) și moderne (frustrare-agresiune și a cogniției sociale) și ajungând la teorii comprehensive, care combină mai mulți factori, în centrul cărora se situează cei psihosociali. Am inserat aici o abordare recentă, de natură cognitiv-ecologică, care încearcă să explice cum interrelația dintre cognitiv-atitudinal și mediul social proximal potențează sau inhibă agresivitatea. **Capitolul II** cuprinde analiza specificității violenței domestice, punând accent pe caracteristicile structurale ale familiei moderne față de cea tradițională, subliniind unele anomii psihosociale existente în familia contemporană. Am alocat un spațiu relativ extins factorilor de risc, dar în contrapartidă, și celor de protecție cu privire la etiologia și

manifestarea agresivității din cadrul familiei. În *Capitolul III* am descris diferitele forme de abuz domestic față de copii, de la abuzul fizic până la neglijență care, în ciuda aparențelor are, mai ales pe termen mediu și lung, consecințe asupra dezvoltării biopsihosociale ale copiilor. Am făcut referiri la situația din România, inserând și multe date statistice, unele particularizate la nivelul județului Maramureș, unde s-a efectuat și investigația empirică. Aici, pe lângă prezentarea conceptelor și teoriilor relevante, am inclus și unele date statistice naționale și județene (realizând, în subcapitolul 3.3.5. și succintă dar relevantă comparație între județul Maramureș și județul Vrancea) și, de asemenea, concluzii ale unor studii autohtone și străine privind violența domestică și maltratarea minorilor. *Capitolul IV* este dedicat interferenței dintre violența din spațiul domestic și cea din spațiul școlar. Aici am analizat nu doar surse ale violenței din mediul școlar, ci și implicarea uneori abuzivă și chiar agresivă a părinților în cadrul școlii, fie la adresa unor colegi de-ai copiilor lor, fie la adresa profesorilor. Bineînțeles, am discutat despre violența dintre elevi, dar și despre agresivitatea profesorilor față de elevi și a elevilor față de profesori. Un subcapitol ce vizează direct relația dintre violența domestică și cea școlară este „Factori de microclimat ai violenței școlare ce aparțin mediului familial” (4.5.1.). În *Capitolul V* sunt expuse caracteristicile psihosociale ale agresorilor și victimelor, conturând și câteva profiluri tipice, cum reies acestea din literatura de domeniu. Ideea profilurilor a fost reluată în interpretarea rezultatelor cercetării proprii, utilizând analiza statistică multicriterială. Tot în acest capitol am acordat o atenție deosebită problematicii schimbării de atitudine față de violența domestică, introducând și sinteza unor strategii adecvate de prevenire și combatere a violenței domestice și maltratării copiilor. De asemenea, am abordat aspectele juridice ale problemei, acestea având importanță nu doar pentru analiza și înțelegerea fenomenului din punct de vedere macrosocial, la nivel județean și național, ci și ca bază de analiză și explicație a atitudinilor și comportamentelor individuale, deoarece cu deosebire în domeniul conduitelor cu potențial infracțional, oamenii sunt puternic marcați de percepția consecințelor legale, și chiar dacă nu ajung la pedepse, teama de pedeapsă este un factor inhibitor pentru comportamente agresive (Baron et al., 2006; Myers, 2010). Miza pe dimensiunea legislativă a explorării violenței domestice și a inițiativelor formale și informale de eradicare sau, mai realist, de limitare a manifestărilor ei grave, este vizibilă și într-o secvență specială a lucrării, intitulată „Conceptii și strategii prevenționale privind violența domestică și maltratarea la copii” (5.5.). Dar înafara acestui subcapitol special dedicat problemei prevenirii, pe tot parcursul lucrării am făcut sugestii și recomandări – pe

baza literaturii de specialitate și a rezultatelor cercetării proprii (care includ și observația participativă personală) – de optimizare a activității de combatere a violenței domestice.

Obiectivele și strategia metodologică a cercetării

Lucrând ca specialistă în cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Baia-Mare, deci în calitate de insider calificat, am avut posibilitatea de a întreprinde o cercetare sistematică în legătură cu violența domestică și maltratarea copiilor, având următoarele *obiective principale*:

- Să aflu care sunt reprezentările, atitudinile și judecățile sociale, diferențele pe grupuri de victime, agresori și nonagresori, cu privire la: a) natura agresivității intraconjugale, formele de violență (verbală, fizică, psihologică, socială și economică); b) intensitatea diferitelor forme; c) motivele care conduc la violență; d) rolul tradiției și comunității în violența domestică; e) diferențele dintre bărbați și femei referitoare la aspectele de mai sus.
- Cu ajutorul analizei factoriale, pe bază multicriterială, să identific care sunt profilurile reprezentative ale agresorilor în funcție de anumite caracteristici psihosociale.
- Cum este privită relația dintre educația copiilor în familie și pedepsirea lor (inclusiv bătaia).
- Cum se intersectează problematica violenței față de copii în familie cu violența școlară.
- Care sunt perspectivele celor cinci principale instituții implicate în problematica violenței domestice și maltratarea copilului, și anume: D.G.A.S.P.C Baia-Mare, Spitalul Județean de Urgență/Medicina Legală, Poliție, Judecătoria/Instanța de judecată, Centrul de Prevenire și Combatere a Violenței în Familie - *Artemis*.
- Pe baza rezultatelor cercetării, a bibliografiei existente, precum și ca observatoare din interior a fenomenului, am încercat să sintetizez un plan de acțiune integrată în vederea optimizării prevenirii și combaterii violenței domestice.

Nu am formulat ipoteze, din două principale motive: i) caracterul predominant exploratoriu, ipotezele posibile având din start un conținut prea vag și general; ii) pe lângă un astfel de conținut, sau și datorită lui, ipotezele nu ar fi întrunit un criteriu prea ușor trecut cu vederea în științele sociale, și anume *nontrivialitatea* (vezi, de exemplu, Abbott, 2004).

Pentru atingerea obiectivelor propuse și pentru a oferi răspunsuri pertinente la interogațiile de pornire, dar constrânsă și de dificultățile de a aplica un chestionar pe un eșantion probabilistic la nivel național, ca *metodologie*, am procedat în felul următor:

1. Am aplicat un chestionar standardizat unui lot de subiecți format din 154 de persoane (victime, agresori și nonagresori), un chestionar unui număr de 52 de elevi liceeni, și de asemenea, un chestionar aplicat unui număr de 52 de profesori de liceu. Toți respondenții sunt din Baia Mare, eșantioanele nu au fost probabilistic alese, dar m-am bazat pe ideea eșantionării teoretice (Chelcea, 2006) și pe aceea a eșantionelor contrastante (Radu, 1994; Rotariu și Iluț, 2006; Iluț, 1997).
2. Am purtat convorbiri libere și de profunzime cu câte trei reprezentanți din cele cinci instituții implicate direct în problematica violenței domestice și a abuzului față de minori (D.G.A.S.P.C., Direcția Sanitară Județeană, Poliție, Judecătoria și Centrul de Combatere și Prevenire a Violenței Domestice – Artemis).
3. Am utilizat ca resursă metodologică, și observațiile și consemnările mele (unele concretizate în rapoarte de specialitate oficiale) obținute pe parcursul a aproape două decenii de activitate în cadrul D.G.A.S.P.C.

Rezultate și interpretări ale demersului empiric

Partea de cercetare (expusă în *Capitolul VI*, *Capitolul VII* și *Capitolul VIII*) cuprinde, la fiecare serie de rezultate empirice, și interpretările acestora. În primele două capitole de cercetare am realizat asocieri și corelații simple, dar și analiza factorială, prin care am construit câteva tipuri de victime, agresori și violențe, redată în întregime în cuprinsul propriu-zis al lucrării, unele dintre acestea fiind comentate la sfârșitul unei serii compacte (detaliile prelucrărilor statistice fiind inserate la Anexe).

Din *Capitolul VI*, „*Reprezentări, judecăți sociale și atitudini privind violența domestică. Analize statistice criteriale*”, concluzia majoră privind rolurile de gen în viața familială este aceea că atunci când este vorba de activități „pașnice” (de exemplu cine să conducă în viața casnică), se observă un melanj între tradițional și modern, cu o notă de emancipare a femeii, inclusiv în viziunea bărbaților. În cazul culturilor și agresiunilor însă, femeia rămâne prizoniera tradiționalismului patriarhal. Partenererele conjugale nu inițiază sau chiar nu răspund la violență fizică în principal pentru că evaluează corect că bărbații sunt mai puternici. Dar și atunci când e vorba de adulter, în vreme ce majoritatea bărbaților spun că soției îi trebuie „o bătaie bună” și oricum că trebuie să divorțeze, femeile nu ar recurge la divorț.

Privitor la violența față de minori în mediul familial (subcapitolul 6.4.), o concluzie generală este aceea că și în acest caz se relevă un mixaj puternic între tradițional și modern:

pe totalul eșantionului investigat, 85% dintre respondenți consideră că bătaia nu este o măsură potrivită în educarea și disciplinarea copiilor, dar procentul celor care cred că aceasta este o metodă potrivită apare totuși îngrijorător (30,6% în cazul bărbaților agresori). Și să nu ometem aici două lucruri esențiale: răspunsurile sunt viciate de efectul dezirabilității sociale; e vorba nu doar de pedeapsă fizică în general, ci de bătaie. O oarecare deschidere înspre o concepție democratică, modernă, de înțelegere a drepturilor copiilor, se manifestă și în răspunsurile cu privire la adresabilitatea în cazul abuzului față de minori, unde, alături de familia lărgită, figurează, cu 40% dintre mențiuni, „instituțiile statului specializate în problematica copilului”. Referitor la întrebările ce vizau reprezentările și judecățile respondenților privind *factorii răspunzători pentru potențialul de expunere a minorilor la violență*, și cum s-ar putea ameliora fenomenul, pe primele locuri pentru incriminare apar „lipsurile materiale și financiare” și „lipsa de educație a părinților”. Concomitent, acestea sunt indicate și ca domenii în care trebuie să se acționeze în vederea reducerii sau chiar a eradicării abuzului față de copii.

Din tematica *legăturii dintre comunitate, tradiție și religiozitate* reies trei concluzii:

- a) Majoritatea covârșitoare (peste 80%) a respondenților declară că în *comunitatea* lor (bloc, stradă, cartier) există diferite forme de violență. Se impun aici două comentarii: i) Într-un oraș ca Baia-Mare, unde s-a efectuat cercetarea, dar care nu este nicidecum o excepție ca locație, nu există încă o selectivitate clară elitistă a cartierelor, așa cum este cazul în alte părți ale lumii. Dar din ce în ce mai pronunțat se profilează și în România tendința de grupare rezidențială, asociată și cu potențiale / grade de infraționalitate și violență radical diferite (vezi și Chiribucă și Țigănaș, 2010); ii) După cum am dezvoltat pe larg în partea teoretică, comunitatea este invocată în toate modelele explicative ca un factor hotărâtor în violența domestică, și ca atare o resursă în reducerea acestei violențe (Morrison, 2004; Miller și Knudsen, 2007; Davis, 2008; Emery, 2011).
- b) Răspunsurile la întrebările referitoare la *cum au procedat părinții și bunicii respondenților în relațiile intrafamiliale* denotă reproducerea comportamentelor tradițional-patriarhale, dar cu o scădere a ponderii acestora, ceea ce dovedește încă o dată trecerea, chiar dacă mai lentă, a familiei românești de la tradițional la modern (Vlăsceanu, 2010).
- c) În ce privește *religiozitatea*, nu apar diferențe marcante între cele trei subeșantioane, alături de victime și nonagresori, agresorii declarându-se și ei

religioși, confirmându-se astfel ideea, atât de prezentă și în conștiința comună, că a merge la biserică și a-ți face cruce are puțin de-a face cu bunătatea concretă.

O serie întregă de rezultate tabelare din subcapitolul 6.2. indică faptul că la toate cele trei subeșantioane (desigur, mai puțin la cel al nonagresorilor), *deși violența fizică este condamnată, nu se vedește o severitate majoră în aprecieri*, chiar atunci când e cazul bătaii. Iar obligarea soției la relații sexuale e puțin condamnată, în timp ce violența verbală este considerată un lucru firesc.

Interesantă și intrigantă este constatarea că *agresarea părinților din partea copiilor* nu este etichetată grav. Explicații pertinente ar putea veni prin folosirea unor interviuri cognitive de profunzime, care să lămurească ce gânduri și înțelegeri stau în spatele acestor aprecieri, așa cum recomandă și T. Rotariu și P. Iluț (2006). Poate că respondenții au avut în minte copii mai mici și deci forme benigne de violență. Oricum, deja mulți cercetători semnaleză că mentalitatea generală și studiile de specialitate focalizându-se masiv pe abuzul femeilor și copiilor în spațiul domestic, a fost neglijat un fenomen des întâlnit și grav: abuzul asupra părinților, în special al bătrânilor (Morrison, 2004).

Studierea *interrelației dintre violența domestică și cea școlară*, mai general, dintre școală și familie în obstacolarea sau facilizarea agresivității față de copii, deși nu a constituit un obiect principal al demersului de față, relevă câteva concluzii pertinente. Una dintre acestea este că, cu cât școlarii au o atitudine mai negativă față de școală și au comportamente neadecvate în mediul școlar, cu atât sunt supuși mai intens la violență din partea părinților (desigur, nu neapărat violență fizică). Valoarea indicelui de corelație crește treptat de la conduite ca fuga de la școală, la note slabe și corigențe, atingând maximul ($p < 10^{-9}$) pentru „cei care se bat cu colegii la școală”. Reacția de *agresivitate a părinților față de copiii „răi”* necesită cel puțin două comentarii: a) în relația părinte-copil funcționează în astfel de situații ceea ce I. Radu evoca încă în 1974, anume *circularitatea cauzală negativă*: copiii fiind răi și neascultători, sunt pedepsiți, ceea ce, nu de puține ori, îi face și mai răi, cercul vicios continuu sfârșindu-se uneori cu drame; b) responsabilitatea nu trebuie aruncată excesiv pe părinți, pe lipsa lor de educație sau pe caracterul și moralitatea lor. Se știe că există cu adevărat copii răi, edificator fiind sindromul de hiperactivitate. Soluția nu este însă bătaia, ci tratarea acestor comportamente ca anomalii fiziologico-psihologice. O altă concluzie de mare evidență reieșită din asocierea variabilelor este aceea că cu cât părinții se interesează mai puțin de rezultatele școlare ale copiilor lor, cu atât violența la adresa lor este mai mare. În subcapitolul 6.5.2. am arătat că și interpretarea mai realistă a acestei relații presupune luarea în considerare a mai multor

variabile (notele școlare, calitatea mediului familial, în particular școlaritatea părinților), precum și factori ce țin de mezosocial (comunitate și proximitate) și de macrosocial (condițiile de muncă ale părinților, salariile, șomajul). Numai pe baza unor cercetări complexe care să vizeze puternicele determinări reciproce dintre factori psihologici, psihosociali și de mediu social se pot elabora și implementa tehnici terapeutice și metode educative de reducere a violenței față de copiii școlari (vezi și Anderson, 2010; Bonchiș, 2011; Marian, 2011; Strong et al., 1998).

În această abordare complexă, un rol decisiv îl are *parteneriatul școală-familie*, lucru subliniat cu tărie și de profesorii care au fost interviewați pe această temă. Ei judecă că educația părinților și a adulților în general ar contribui nu doar direct la un comportament dezirabil al copiilor în școală, dar ar diminua și violența domestică, care în opinia lor (în proporție de 85%) influențează la rândul ei conduitele negative din școală (inclusiv notele slabe).

Privitor la raportul dintre starea de sănătate și violența domestică, s-a evidențiat că dintre cele trei subeșantioane (victime, agresori și nonagresori), așa cum era de așteptat, victimele (care sunt în totalitate femei) au indicii de sănătate cel mai scăzut. Sănătatea mai precară a acestora poate fi determinată tocmai pentru că au statutul de victime, atât prin vătămarea fizică propriu-zisă, cât și prin stres, care la rândul lui acționează pe de o parte direct, prin scăderea imunității, dar și prin multiplele efecte indirecte, cum sunt tulburările de somn, de alimentație, creșterea intensității fumatului și altele (Baron et al., 2006).

În **Capitolul VII, „Profiluri ale agresorilor, victimelor și nonagresorilor. Analiză multicriterială”**, am întreprins o analiză factorială, degajând cinci factori de bază, care explică la nivel înalt aproximativ trei sferturi din varianțele celor 17 itemi, considerați ca exprimând cel mai bine violența domestică. Tabelele de corelație au fost redactate în text nu doar pentru a vedea la modul concret care sunt valorile indicelui de corelație a fiecărui item cu factorii reieșiți, ci mai ales pentru a urmări conținutul psihosocial al itemilor ce saturează factorii și prin aceasta, a înțelege mai bine natura profilurilor dominante și particulare pe cele trei eșantioane.

În interpretarea acestor profile (redactate în extenso în subcapitolul 7.4.), am pornit de la două premise de bază: i) E profitabil să le interpretăm comparativ (operație care este aproape indispensabilă în sociologie – vezi și Abbott, 2004; Chelcea, 2006; Rotariu și Iluț, 2006), fie că facem comparații explicite, fie implicite, ca de exemplu atunci când spunem că „bărbații sunt dominanți” (comparându-i implicit cu femeile sau cu copiii); ii)

Tipologiile multicriteriale fie de tip factorial, cluster sau multidimensional sunt construcții statistice și ele au doar o valoare orientativă pentru policromia realului cotidian, în cazul nostru, cu atât mai mult tipurile specifice, care au un număr foarte mic de subiecți.

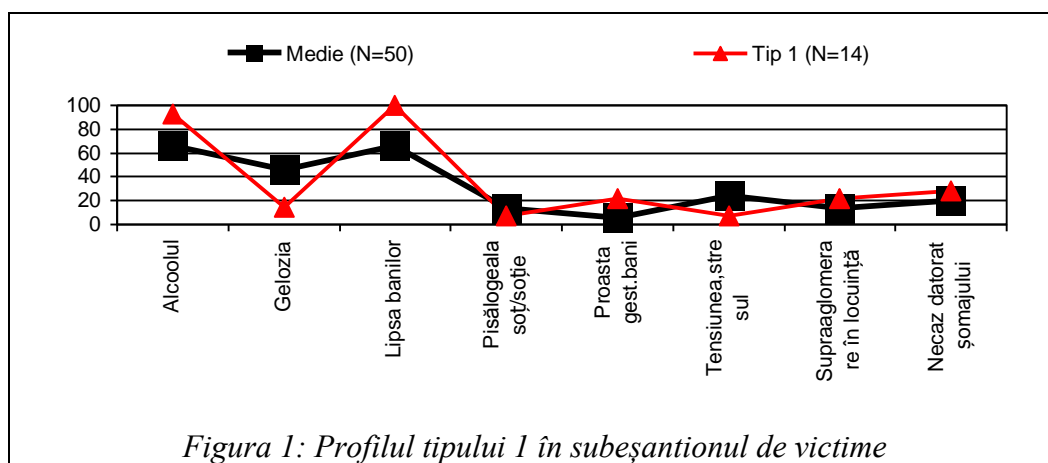
Cu aceste precauții epistemologice, relevăm două concluzii mai importante ale analizei profilurilor de violență suferită în familie: a) După cum era previzibil, intensitatea violenței resimțite (și declarate) este mult mai mare în rândul victimelor, cu o valoare de 40 pe scara de la 0 (lipsa violenței) la 100 (violență maximă). Ca formă grafică, profilul dominant este destul de plat, toate cele cinci forme de violență reieșite ca factori principali (violență verbală și fizică, violența forței, violența geloziei, violența distrugerii, violența economică) având scoruri apropiate; b) Agresorii și nonagresorii au aproximativ aceeași intensitate a violenței suferite (230 pe scara 0-100), ceea ce apare oarecum surprinzător, deoarece, așa cum s-a văzut pe parcursul analizelor din mai multe secvențe, agresorii declară că și ei au fost agresați. Trebuie avut aici însă în vedere faptul că profilurile celor trei subeșantioane nu au același conținut violent. La „nonagresori”, forma de violență cea mai des invocată este cea a „izolării”, care este mult mai difuză și blândă, itemul ei principal „În mod frecvent să nu vă dea voie să vă întâlniți sau să vorbiți cu prietenii”, pretându-se la o gamă largă de interpretări, unele ce nu țin de violența propriu-zisă.

În subcapitolul 7.5., spre deosebire de 7.4., unde analiza factorială viza profilurile tipurilor de violență, am realizat o tipologie a motivelor violențelor, degajându-se următoarele concluzii mai relevante:

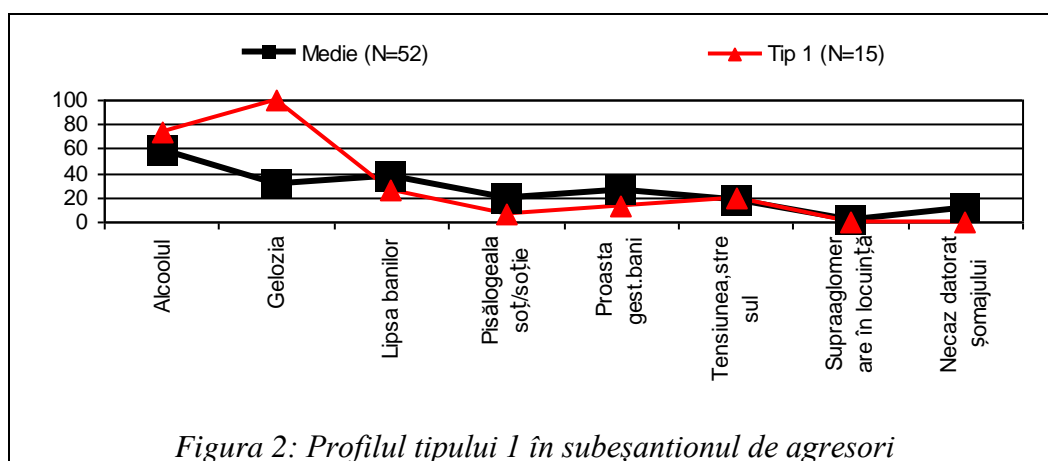
- a) Nu au reieșit, ca în cazurile tipurilor de violență, profiluri dominante pe subeșantioane, de aceea am calculat *profiluri medii*, formate din mai multe tipuri dominante în interiorul fiecărui subeșantion, expuse în reprezentările grafice din subcapitolul 7.5.
- b) Profilul mediu al *victimelor* se apropie destul de mult ca și configurație de cel al agresorilor, predominând accentuat trei motive ale violenței: alcoolul, gelozia și lipsa banilor. Astfel, cercetarea noastră confirmă ideea, frecventă în literatura de specialitate (vezi și Anderson, 2010; Morrison, 2004; Muntean, 2001; Myers, 2010; Rivett și Kelly, 2006), anume că există o interrelație între lipsurile materiale (în particular bani), alcool și gelozie (uneori dublată de infidelitate dovedită ca determinant sau oricum ca potențator al violenței domestice), numit, într-un context explicativ mai larg, „sindromul incapacității de conviețuire familială normală” (Iluț, 2005).

Ca ilustrare a tipologiei, expun în Figura 1, *profilul tipului 1* din subeșantionul de *victimă* (tipul cel mai bine reprezentat), care este dominat de două caracteristici evidente, menționate de subiecți: problemele materiale și alcoolismul. Relația dintre

lipsa de bani și consumul de alcool și violență intrafamilială este una bi-direcțională și complexă (cheltuielile cu alcoolul duc la sărăcie; deși în sine alcoolul nu este singurul factor determinant al predispoziției spre violență, el este corelat pozitiv cu înclinația spre agresivitate/violență; determinarea factorilor are și sensul invers: sărăcia, lipsa banilor, creează frustrări, de unde refugiul în băutură). Psihologii și psihiatrii explică de regulă relația dintre consumul exagerat de alcool, sărăcie și violență prin trăsături de personalitate (inclusiv factori ereditari), sociologii și antropologii subliniază însă importanța decisivă a factorilor macro- și mezosociali, inclusiv prin aceea că cei săraci și cu statut social scăzut, nu prea au ce pierde (vezi și Coleman, 1990; Strong et al., 1998).

Analiza multicriterială a evidențiat, în cazul subeșantionului **agresorilor**, un *profil de tip 1*, cel mai frecvent, care se regăsește în Figura 2. La acest tip, reprezentat în mare majoritate de bărbați, se combină alcoolul cu gelozia, între care poate fi o relație de determinare biunivocă, cele două comportamente potențându-se reciproc, direct și indirect.

Alcoolul, prin reducerea lucidității, duce la suspiciuni, rupere de realitate, traduse prin gelozii nejustificate, însă prin tulburările pe care le provoacă în relațiile intime, conduce și la infidelități reale. Cercetări pe această temă au relevat percepția corectă a respondenților privind legăturile biunivoce dintre consumul de alcool și acuzația de infidelitate (vezi și Strong et al., 1998).

- c) În *subeșantionul nonagresorilor*, tipul mediu are un profil total diferit în comparație cu cel al victimelor și agresorilor. El apare mai plat, fără vârfuri ascuțite, aproape toate motivele având valori mult mai mici decât la celelalte două subeșantioane. Se detașează, totuși, și aici cu valoare mai ridicată, lipsa banilor, leit-motiv ce apare, așadar, atât la victime și agresori, cât și la nonagresori.

Datele **cercetării calitative** (*Capitolul VIII „Consensualitatea specialiștilor. Cercetare calitativă”*), bazată pe interviuri de profunzime avute cu specialiști ai instituțiilor implicate în problematica violenței domestice (considerați informatori-cheie), precum și pe observația proprie, „din interior”, ca specialist la *Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului* Baia Mare (județul Maramureș), relevă un consens accentuat în ce privește diferite aspecte ale fenomenului, ceea ce înseamnă că există o realitate bine conturată în acest domeniu.

Dintre *concluziile* reieșite din acest material calitativ, prezentate pe larg în Capitolul VIII, următoarele apar ca principale:

- Victimele, care sunt în majoritate femei, apelează la diferite autorități și organizații nu atât cu scopul de a ieși definitiv dintr-o situație atât de gravă și umilitoare, ci mai degrabă cu speranța că îl vor potoli pe agresor și că pe viitor se va reveni cât de cât la normal;
- Victimele recurg la ajutorul organelor în drept doar în cazul abuzului fizic, dar chiar și atunci ezită să depună reclamații. Opțiunea lor apare cumva rațională, fiindcă dacă soțul ajunge la închisoare, ce se întâmplă cu traiul familiei și cu copiii? La întrebarea lucrătorilor în domeniu dacă femeile abuzate au încercat să schimbe ceva în legătură cu violența psihică, socială, economică, răspunsul frecvent este că nu, deoarece acestea sunt aspecte obișnuite ale vieții lor;
- Multe dintre femeile violentate sistematic chiar fizic, deși intenționează divorțul, după o perioadă îl retrag, spunând că dacă se gândesc mai bine, ele nu vor ca copiii lor să nu aibă un tată natural lângă ei. Și e important de semnalat că foarte multe alte femei, tot

de dragul copiilor, și nu atât pentru că ele suferă, constatând că situația familială, patologică psiho-emoțional nu se schimbă, în final divorțează;

- Părerile informatorilor-cheie din toate cele cinci domenii vizate (consilieri sociali, psihologi, medici, lucrători în poliție, juriști) sunt unanime că premisa indiscutabil necesară în vederea optimizării condiției victimelor este o mai strânsă colaborare între diversele instituții și abordări ce privesc violența domestică. Acest principiu este evocat, de altfel și în literatura europeană de specialitate (Hestler, 2011).
- Ideea **integralității viziunilor, practicilor și măsurilor** privind prevenirea și combaterea violenței domestice și a maltrării copiilor este una larg răspândită. În secvența finală a părții teoretice am expus pe larg strategia de îmbinare a cadrului juridic cu măsuri eficiente de politici sociale, de acțiuni ale ONG-urilor, ale activismului civic în general, care să conducă la schimbări profunde, de mentalități și comportament.

Atât răspunsurile la unii itemi din cercetarea cantitativă, precum și răspunsurile specialiștilor din cea calitativă, susțin concluziile studiilor din domeniu pe tema *violentei conjugale* (Booth et al., 2001; Pasti, 2003; Morrison, 2004; Ștefan, 2006; Muntean, 2001): cu toate că partenerile conjugale sunt supuse unor foarte rele tratamente, violențelor de multiple genuri, poate cele mai multe dintre ele, mai cu seamă cele de condiție socio-economică mai precară, nu divorțează. Mulți analiști și mai cu ales activiste din mișcarea feministă culpabilizează oarecum femeile pentru rămânerea în această situație. Mai mult, există îndemnuri insistente ca despărțirea să se producă la „prima palmă”, în ideea că cel ce a făcut acest lucru, îl va face în continuare. Din experiența mea ca lucrător social la Compartimentul „Interventii în situații de abuz, neglijare, trafic și migrațiune” al D.G.A.S.P.C Baia Mare, discuțiile informale cu nonagresori și cu familii în general, ca și datele calitative pe bază de interviuri intensive, arată că o „palmă” (sau alt act de agresivitate fizică mai moderată), deși nu este de dorit, nu înseamnă automat că evoluția relației dintre cei doi se agravează și se finalizează cu despărțirea ori cu maltratarea sistematică. Din eșantionul nonagresorilor, dar și din rândul altor persoane cu care am relaționat în timpul investigației, nu sunt puține exemplele de „o singură palmă în viața mea” din partea partenerului.

Ultimul capitol (**Capitolul IX, „Concluzii și deschideri”**) sintetizează concluziile mai relevante ale cercetării proprii, inserând aici și date și interpretări din partea teoretică, și introducând și alte noi informații bibliografice. **„Deschiderile”** cuprind posibile interpretări alternative. O deschidere bazată atât pe studiile și teoretizările din domeniu, cât și pe rezultatele cercetării empirice este accentuarea importanței prevenirii violenței domestice

prin strategii diferențiate în funcție de publicul-țintă. În acest sens, am arătat ce conținut trebuie să aibă „prevenirea primară”, cu adresabilitate la populații mari (țară, județe, orașe mari), „prevenirea secundară”, vizând grupuri populaționale cu risc crescut de a fi supuse violenței și maltratării cum sunt copiii, adolescenții și femeile din medii marcate de precaritate socio-economică și educațională, provenind dintr-un mediu familial violent etc., și „prevenirea terțiară”, adresată grupurilor deja supuse violenței domestice, profilurile cărora au fost amplu prezentate pe parcursul lucrării.

Principalele *limite ale demersului* asumate și justificate în lucrare sunt: i) Lipsa unui eșantion mai larg și ales probabilistic, însă constrângerile de ordin financiar și de timp m-au determinat să mă limitez la persoane accesibile, dat fiind și statutul meu de membru al D.G.A.S.P.C. Fără îndoială că această poziție a însemnat și beneficii de ordin metodologic, cunoscând lucrurile „din interior”; ii) Caracterul orientativ (datorat numărului mic de subiecți) al profilurilor construite cu ajutorul analizei multicriteriale; iii) Deși există trimiteri reciproce de la partea teoretică (unde sunt inserate și date statistice) la cea empirică, legătura dintre cele două părți nu este suficient de strânsă. Depășirea acestor limite mi-o propun prin dezvoltarea ulterioară a tematicii lucrării (care foarte probabil va avea loc, dată fiind profesia și funcția pe care le dețin), printr-o articulare mai complexă a conținutului și o îmbunătățire a metodologiei utilizate.

Bibliografia tezei

- Abbott, A.** (2004). *Methods of Discovery. Heuristic for the Social Sciences*. New York: WW Norton & Company.
- Acriș, C.** (2009). *Dinamica structurii familiei și efectele asupra socializării copiilor*. Teză de doctorat, Universitatea București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială.
- Alexandrescu, P.** (2006). Rolul școlii și familiei în educația tinerei generații, în orizontul integrării europene, *Revista de Sociologie*, Anul XVII, nr.3-4. București: Ed. Academiei Române.
- Allport, G.W.** (1935). Attitudes. În C. Murchison (ed.), *The Handbook of Social Psychology* (pp. 798-844). Worcester, MA: Clark University Press.
- Amato, P. R., Booth, A.** (1997). *A Generation at risk: growing up in an era of family upheaval*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Anderson, K.L.** (2010). Conflict, Power, and Violence in Families, *Journal of Marriage and Family*, 72 (June 2010): 726-742.
- Babcock, J.C., Watz, N.S., Gottman, J.M.** (1993). Power and Violence: the Relation Between Communication Patterns, Power Discrepancies and Domestic Violence, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, nr.61: 40-50 (Journals.html).
- Balica, A.** (2005). *Violența în școală*. Institutul de Științe ale Educației, UNICEF. București.
- Banciu, D., Rădulescu, S.M., Voicu, M.** (1985). *Introducere în sociologia devianței*. București: Ed. Științifică și Enciclopedică.
- Banciu, D., Rădulescu, S., Voicu, M.** (1987). *Adolescența și familia*. București: Ed. Științifică și Enciclopedică.
- Banciu, D., Rădulescu, S.** (1990). *Introducere în sociologia delincvenței juvenile*. București: Ed. Medicală.
- Banciu, D., Rădulescu, S.** (2006). Familia și delincvența juvenilă, *Revista de Sociologie*, nr.1-2, Ed. Academiei Române.
- Bandura, A.** (1963). *Social learning and personality development*. Rinehart and Winston, New York.
- Bandura, A., Walters, H.R.** (1963). *Adolescent aggression: A study of the influence of child – training practices and family*, Washington: Ronald Press&Co.
- Bandura, A.** (1969). *Principles of Behavior Modification*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Bandura, A.** (1986). *Social Foundation of Thought and Action. A social cognitive Theory*. Englewood Cliffs, New York: Prentice Hall.
- Bandura, A.** (1989). *Social cognitive Theory*. Annuals of Child Development.
- Bandura, A.** (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, Prentice–Hall.
- Baron, R., Byrne, D., Branscombe, N.** (2006). *Social Psychology* (2th ed.). Boston: Pearson Education.
- Baron, R., A. & Byrne, D.** (2000). *Social Psychology* (ed.aIXa), Boston: Allyn & Bacon.
- Baucom, D., H. & al.** (1966). Assessing relationship standards: The inventory of specific relationship standards. *Journal of Family Psychology*, 10, pp72-88.
- Batâr, D.** (2003). *Sociologie: probleme teoretice și analize ale investigațiilor de teren*. Ed. a III-a revizuită. Sibiu: Ed. Psihomedica.
- Baudrillard, J.** (1983). In *The Shadow of The Silent Majorities, or The End of the Social And Other Essays*, Semiotext(e), New York. În Popescu, R. (2009). *Introducere în sociologia familiei. Familia românească în societatea contemporană.*, Iași: Ed. Polirom. **Bauman, Z.** (2000). *Liquid Modernity*, Polity Press. În R. Popescu (2009). *Introducere în sociologia familiei*. Iași: Ed. Polirom.
- Baumgartner, I.** (1993). Making Sociological Sense Out of Trends in Intimate Partner Violence. A Social Structure of Violence Against Women, *Violence Against Women*, Sage Publication, nr. 6: 663-674.
- Baumrind, D.** (1966). *Early socialization and adolescent competence*, *Child Development*, 37. În Turliuc, M. (2007). *Psihologia comportamentului deviant*. Iași: Institutul European.

- Băban, A., Tăuț, D., Marcu, O., Crăciun, C.** (2009). Growing up without a family. În P. Iluț (coord.). *Familia monoparentală în România și fenomene conexe* (pp. 123-139). Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Bennet, W.L.** (1996). Substance abuse and the Domestic assault of Women, *Social Work. Journal of National association of social Workes*, Nr.6: 407-411.
- Benninger–Budel, I., Lacrois, A.L.** (1999). Violence contre les femmes. În *Raport OMCT*, Geneva (Directeur Eric Sottas).
- Bernstein, B.** (1975). *Langage et clases sociales*. Paris: Edition de minuit.
- Bieltz, P.** (2009). Comportamentul uman în mediul agresiv tensionat (<http://scoala.rosu.ro/rom-filles/revista/pdf> , ultima accesare: mai 2009).
- Birkenbihl, V.F.** (2000). *Semnele corpului*. București: Editura Gemma Press.
- Blumer, H.** (1969). *Symbolic interaction: Perspective and method*. Englewood, NY: Prentice Hall.
- Blumstein, P., Schwartz, P.** (1983). *American couples: Money work, sex*. New York: William Morrow.
- Bonchiș, E.** (2011) (coord.). *Tratat de asistență socială*. Iași: Ed. Polirom.
- Boncu, S.** (2002). *Psihologia influenței sociale*. Iași: Ed. Polirom.
- Booth, A., Crouter, A., Clements, M.** (2001). *Couples in conflict*. London: Lawrence Elbaum Associates.
- Bourdieu, P.** (1998). *Economia bunurilor simbolice*. București: Ed. Meridiane.
- Bourdieu, P., Passeron, J.C.** (1970). *La reproduction. Elements pour une theorie du systeme d'enseignement*. Paris: Edition de Minuit.
- Bowlby, J.** (1973,1975). *Attachment and Loss*. Penguin Books, London. în Roth, M. (2005). *Copii și victime ale violenței*. Cluj-Napoca: Ed. Presa Universitară clujeană.
- Boza, M.**, (2010). *Atitudinile sociale și schimbarea*. Iași: Ed. Polirom.
- Brassard, M.R., Germain, R., Hart, S.N.** (1987). *Psychological maltreatment of children and youth*. New York: Pergamon Press.
- Broccolichi, S.** (1998). *Qui décroche*. În *Les Lyceens dechrocheurs*, Lyon: Chronyque sociale.
- Bulgaru, M.** (2003). *Sociologie*, vol. II, Chișinău: Univ. de Stat Moldova, CE, USM.
- Butoi, T.S., Butoi, I.T.** (2001). *Psihanaliza crimei, Femeia asasin*. București: Societatea Știință & Tehnică S.A.
- Bybe, W.R.** (1980). Violence Toward. A new Perspective. În *Journal of Social Issues*, nr. 35 (Spring): 1-14.
- Chaiken, S., Eagly, A.H.** (1983). Communication modalitias a determinant of persuassion: The role of communicator salience. *Journal of Personalityand Social Psychology*, vol. 45 (2): 241-256.
- Chelcea, S.** (2006). *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative* (ed. a II-a). București: Ed. Economică.
- Chelcea, S., Iluț, P.** (coord). (2003). *Enciclopedie de psihosociologie*. București: Ed. Economică.
- Ciobanu, C., Naghiu, R., Eparu, I.** (2003). Familia abuzatoare. În Iftene, F. (2003). *Copilul din umbră*. Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hatieganu”, Cluj-Napoca.
- Chircev, A.** (1941). *Psihologia atitudinilor sociale*. Sibiu: Ed. Institutul de Psihologie al Universității din Cluj-Napoca.
- Chiribucă, D., Țigănaș, I.** (2010). *Arhitect în România*. Cluj-Napoca: Ed. Eikon.
- Cioclei, V.** (1998). *Manual de criminologie*. București: Ed.All Beck.
- Coasan, A., Vasilescu, A.** (1998). *Adaptarea școlară*. București: Ed. Științifică.
- Coleman, J.** (1990). *Foundation of Social Theory*. Cambridge: Harvard University Press.
- Comșa, M.** (2007). Auto-poziționarea ideologică: identificare, sofisticare, fundamente. În M. Voicu, B. Voicu (ed.). *Valori ale românilor: 1993-2006* (pp. 65-116). Iași: Ed. Institutul European
- Corneille, C.** (1992). Le modele de probabilité d'elaboration une necessaire mise au point, *Cahiers internationales de Psychologie Sociale*, 16: 42-62.
- Cucoș, C.** (2002). *Pedagogie*. Iași: Ed. Polirom.
- Cunningham, A., Jaffe, P.G., Backer, L., Dick, T., Malla, S., Mazaheri, N., Poisson, S.** (1998). Theory derived Explanation of Male. *Violence Against Female Partners: literature Update and Related Implication for Treatments and Evaluation*, London Family Court Clinic.
- Currie, C.** (2001/2002). *Health Behaviour in School–Aged Children(HBSC) Study: International report from the 2001/2002 survey* (Studiu privind comportamentul legat de sănătate al copiilor de

- vârsta școlară: raport internațional al cercetării din 2001/2002) În *Health policy for Children and adolescents* (Politica de sănătate pentru copii și adolescenți) NO.4, O.M.S., Geneva (2004).
- Curric, I., Vaetisi, L.** (2005). *Inegalitatea de Gen: Violența Invizibilă*. Cluj-Napoca: Ed. Eikon.
- Cusson, M.** (1997). *Devianța*. În R. Boudon (coord), *Tratat de sociologie*. București: Ed. Humanitas.
- Cusson, M.** (1981). *Delinquants pourquoi?* Paris: A.Collin.
- Dake, J.A., Price, J.H., Telljoann, S.K.** (2003). The Nature and Extent of Bullying at School, *Journal of School Health*, 73(5).
- Davis, R.** (2008). *Domestic Violence. Intervention, Prevention, Politics, and Solutions*. London: CRC Press.
- Debarbieux, E.** (1996). *La violence en milieu scolaire*, vol. II. Paris: ESF.
- Dibble, U., Straus, M.** (1980). Come Social Structure Determinants of Inconsistency between Attitudes and Behavior. The Case of Family Violence, *Journal of Marriage and the Family*, No. 42, february: 71-82.
- Divet, Y., Heleine, J., Morellec, J.** (1999). *Enfants en danger*, Direction des Affaires Sociales, Conseil General d'Ille et Vilaine.
- Doll, J., Ajzen, I.** (1992). Accessibility and stability of predictors in the theory of planned behavior, *Journal of Personality and social psychology*, 63: 754-765.
- Dollard&Doob, W., Miller, N.F., Mowrer, C.H., Sears, R.R.** (1939). *Frustration and aggression*. New-Haven: Yale University Press.
- Doron, R., Parot, F.** (2006). *Dicționar de psihologie*. București: Ed. Humanitas.
- Dubet, Fr.** (1987). *La galin jeunes en survie*. Fayard, Paris.
- Downing, J.W., Judd, C.M., Brauer, M.** (1992). Effects of repeated expression on attitude extremity, *Journal of Personality and Social Psychology*, 63:17-29.
- Durkheim, E.** (1993). *Despre sinucidere*. Iași: Ed. Institutul European.
- Dutton, D.,G., Starzomski, A., Sanders, K.** (1994). Intimacy Anger and Insecure Attachment as Precursors of Abuse in Intimate Relationships, *Journal of Applied Social Psychology*, nr.24:1367-1386 (journal .html).
- Dutton, D.,G.** (1994). Patriarchy and wife assault: The ecological fallacy, *Violence and victims* 9 (2): 125-140.
- Dworkin, A.** (1987). *Intercourse*. The Free Press Macmillan, New York.
- Eagly, A.H., Chaiken, S.** (1993). *The psychology of attitudes*, Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich.
- Eagly, A.H., Chaiken, S.** (1998). Attitude structure and function. În D. Gilbert, S.T. Fiske & G. Lindzey (eds). *Handbook of Social Psychology*, 4th.ed (pp. 269-322). New York: McGraw-Hill.
- Eibl-Eibsfeld, I.** (1984). *Krieg und Sicht der Verhaltensforschung Frieden aus der*, Piper, Munchen: Fundatia *Salvați Copiii* (2000)
- Elias, N.** (1978). *The civilisation process*, vol. I, vol. II, Oxford: Oxford University Press. **Elias, N.J. Steven, E., Brian, S.** (2003). *Stimularea inteligenței emoționale a adolescenților*. București: Ed. Curtea Veche.
- Ellsberg, M., Pena, R., Herrera, A., Liljestrand, I., Winkvist, A.** (2000). *Candies in Hell: Women`s experiences of Violence in Nicaragua*, 51(11):1595-610. London: Sage Publications.
- Embarek, Warzazi, H.** (2005). *Raport Special privind practicile tradiționale care afectează sănătatea femeilor și a fetelor (Eliminarea mutilării genitale a femeilor)* (E/ CN.4/ Sub.2005/36).
- Emery, C.R.** (2011). Disorder or deviant order? Re-theorizing domestic violence in terms of order, power and legitimacy. A tipology, *Aggression and Violent Behavior*, 16 (2011): 525-540.
- Enăchescu, C.** (2008). *Tratat de Psihologie morală*. Iași, Ed. Polirom.
- Erhak, G., Rosenfeld, B.** (1994). Social Insolation, Violent Norms and Gender Relations, *Cross-Cultural Research*, nr. 28(2): 111-133 (Journals.html).
- Eysenk, H.J.** (1981). General features of the model. În H.J.Eysenk (ed.). *A model for personality*, Springer, Berlin.
- Eysenk, H.J.** (1997). *Personality and experimental psychology: The unification of Psychology and the possibility of a paradigm*, *Journal of Personality and Social Psychology*, 73: 1224-1237.
- Fattah, E.** (1991). *Understanding Criminal Victimization. An Introduction to the theoretical victimology*. Ontario, Canada: Prentice Hall Inc.

- Fazio, R.H.** (1995). Attitudes as object–evaluation: determinants, consequences and correlates of attitude accessibility. În R. E. Petty & J.A. Krosnik (eds). *Attitude strength: antecedents and consequences* (pp.247-282). Mahwah, N.I.: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Fazio, R.H., Williams, C.J.** (1986). Attitude accessibility as a moderator of the attitude –perception and attitude behavior relations: An investigation of the 1984 presidential election, *Journal of Personality and Social Psychology*, 51: 505-514.
- Ferreol, G., Neculau, A.** (2003). *Violența. Aspecte psihosociale*. Iași: Ed. Polirom.
- Ferreol, G.** (2003). Violența în mediul școlar. Exemplul unui colegiu din nordul Franței. În G. Ferreol și A. Neculau (coord.). *Violența. Aspecte psihosociale* (pp. 73-94). Iași: Ed. Polirom.
- Ficeag, B.** (2001). *Tehnici de manipulare*. București: Ed. Nemira.
- Florea, M.** (2003). *Teorii psihosociale ale agresivității*. <http://histori.ro/SU/anuare/html>.
- Floro, M.** (1996). *Question de violence a l'ecole*. Paris: Edition Eres, Paris.
- Friedlander, K.** (1951). *La delinquance juvenile*. Paris: P.U.F.
- Friedrich, W.** (1990). *Psychotherapy for sexually abused children and their families*, New York, London: W.W.Norton & Company.
- Gabel, M.** (1999). De la dificultate de dire pour les familles a la dificultate d'entendre pour les intervention, *Neuropsychiatrie de l'Enfant et de l'Adolescent*, 47(3): 117-124.
- Garbarino, J., Kostelny, K.** (1992). Child maltreatment as a Community problem. *Child Abuse & Neglect*, 16(4): 455-464.
- Garbarino, J., Guttman, E., Seeley, J.W.** (1986). The psychologically battered child: Strategies for identification assessment and intervention. San Francisco: Jossey-Bass.
- Garolfo, R.** (1885/1905). *La criminologie*. Paris: Felix Alcan.
- Gelles, R., Cornell, C.P.** (1990). *Intimate violence in families* (2nd.ed.). London: Sage Publ.
- Gentile, D. A.** (2004). The effects of violent video game habits on adolescent aggressive attitude and behaviors, *Journal of adolescence*, vol 27.: 5-22.
- Germain, R., Brassard, M.R., Hart, S.N.** (1987). *Psychological maltreatment of children and Youth*. New York: Pergamon Press.
- Gerson, K.** (1993). *No man land. Men`s changing commitmentsto family and work*. New York: Basic Books.
- Ghebre, G.** (2000). *Regim social, politic și viață privată*. București: Ed. Universității.
- Giddens, A.** (2000). *Transformarea intimității. Sexualitatea, dragostea și eroismul în societățile moderne*. București: Ed. Antet.
- Gilgeen, F.** (2002). Asistența socială și evaluarea potențialului de violență. În N. Tan și I. Dodds (eds.) *Ghid de asistență socială* (pp. 58-74). Berna, Elveția: Federația Internațională a Asistenței Sociale.
- Gluek, E., Gluek, S.** (1950). *Unravelling Juvenile Delinquency*. New York: The Commonwealth Fund.
- Goode, E.** (1994). *Deviant behaviour*, 4th edition. New York: Prentice Hall.
- Goodstein, A.** (2007). *Totally Wired. Wheat Teens and Twins Are Really Doing Online*. New York: St. Martin`s Griffin.
- Gray, J.A.** (1991). *Neural systems, emotion and personality*. În J. Madden IV (ed.). *Neurobiology of learning, emotion and affect*. New York: Raven Press.
- Grecu, F., Rădulescu, S.M.** (2003). *Delincvența juvenilă în societatea contemporană. Studiu comparativ între Statele Unite și România*. București: Ed. Luminalex.
- Haltzworth–Munroe, A., Bates, L., Smutzler, N., Sandin, E.A.** (1997). Brief, Review of the research on Husband Violence, *Aggression and Violent Behavior Review Journal*, Vol.2, no.1, Pergamon Press.
- Hamburger, L.K., Lohr, J.M., Bouge, D., Tollin, D.F.** (1991). Personality Correlates of Men who Batter and Nonviolent Men, *Journal of Family Violence*, nr.6: 131-147(Journals html).
- Hardiker, P.** (1996). The legal and social construction of significant harm. În M. Hill și J. Aldgate (eds.). *Child Welfare services Developments in Law, Policy and Services* (pp.105 -119). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Harris, M.** (1975). *Culture, People, Nature*. New York: Crowell Company.
- Hârnavanu, C.** (1998). *Psihologia socială*. Iași: Editura Polirom.

- Hunter, W.M.** (2000). *Risk factors for severe child discipline practices in rural India*, Journal of Paediatric Psychology, vol .25: 435-447.
- Harkins, S., Petty, R.** (1987). Information utility and the multiple source effect, *Journal of Personality and Social Psychology*, 52.
- Hartman, A., Laird, J.** (1983). *Family-centred social work practice*. New York: The Free Press, New York.
- Hester, M.** (2011). The Three Planet Model: Towards an Understanding of Contradictions in Approaches to Women and Children's Safety in Contexts of Domestic Violence, *British Journal of Social Work*, 41: 837-853 (online: <http://bjsw.oxfordjournals.org/>, data ultimei accesări 28 noiembrie 2011, doi: 10.1093/bjsw/bcr095).
- Hirschi, T.** (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Hirschi, T.** (1975). *Recherches en delinquance*, *Psychological Review*, 65: 117-127.
- Hoff, A.** (1990). *Battered Women as Survivors*. London: Routledge.
- Horga, I.** (2005). Cauzele violenței în școală. În Jigău, M., Liiceanu, A., Preoteasa, L. (coord), *Violența în școală*. București: I.S.E., UNICEF.
- Humphreys, C., Absler, D.** (2011). History Repeating: child protection responses to domestic violence, *Child and Family Social Work*, 16: 464-473 (doi: 10.1111/j.1365-2206.2011.00761.x).
- Iftene, F.** (2003). *Copilul din umbră. Aspecte ale maltratării, abandonului și adicției*. Curs litografiat. Cluj-Napoca: Univ. de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”.
- Ilie, Bologa, L.** (2009). *Violența școlară. Factori de risc în adolescență* (<http://apsi.ro/index.php/Publicat> , ultima accesare la 20 iulie 2010).
- Iluț, P.** (2004). *Valori, atitudini și comportamente sociale*. Iași: Ed. Polirom.
- Iluț, P.** (1995). *Familia, cunoaștere și asistență*. Cluj-Napoca: Ed. Argonaut.
- Iluț, P.** (2005). *Sociopsihologia și antropologia familiei*. Iași: Ed. Polirom.
- Iluț, P., Cordoș, Gh.** (1986). *Probleme ale cuplului conjugal tânăr* (raport de cercetare nepublicat).
- Inglehart, R.** (1971). The Silent Revolution in Europe: International Change in Post-Industrial Societies, *American Political Science Review*, 65: 999- 1017.
- Inglehart, R.** (1977). *Modernization and Post Modernization, Cultural, Economic and Political Change in 43 Societies*. Princeton: Princeton University Press.
- Ionescu, S.** (2001). *Copilul maltratat. Evaluare, prevenție, intervenție*. București: Fundația internațională pentru copil și familie.
- Irimescu, G.** (2003). *Asistența socială a familiei și copilului* (curs). Iași: Ed. Univ. Al. Ioan Cuza.
- Jesu, F., Gabel, M., Manciaux, M.** (2000). De la Protection des enfants a la bientraitance des familles. În M. Gabel, M. Jesu, M. Manciaux (eds). *Bientraitances, mieux traiter, familles et professionnels*. Paris: Groupe Fleurs-Mame.
- Jigău, M., Liiceanu, A., Preoteasa L.** (coord.) (2005). *Violența în școală*. București: Institutul de Științe ale Educației, UNICEF.
- Jones, D., Pickett, J., Oates, M., Barbor, P.** (1987). *Understanding Child Abuse*, New York: MacMillan.
- Jourdan-Ionescu, Desaulniers, R.** (1999). Le concept d'interention famille soutien. În *Revue quebecoise de psychologie*, vol. 20, nr. 1.
- Kaufman, J., Zigler, E.** (1987). Do Abused Children Become Abuzive Partners, *American Journal of Orthopsychiatry*, nr. 57: 186-192 (Journals html).
- Killen, K.** (1998). *Copilul maltratat*. Timișoara: Ed. Eurobit.
- Kriszan, A., Popa, R.** (2010). Europeanization in Making Policies against Domestic Violence in Central and Eastern Europe, *Social Politics*, vol, 17, No. 3, 379-406 (online: <http://sp.oxfordjournals.org/> data ultimei accesări 29 noiembrie 2011, doi: 10.1093/sp/jxq010).
- Krug, E., G.** (ed.) (2002). *World Report on Violence and Health* (Raportul mondial privind violența și sănătatea) OMS, Geneva, 2002.
- Lamberti, A.** (2002). The prevention of violence in everyday life: Civil society's contribution. În C. Barza, *Responses to violence in everyday life - a democratic society* Forum18-19 November 2002, Council of Europe, Strasbourg - Integrated project.

- Latimer, J.** (1998). *Les consequences de la violence faite aux enfants. Guide de reference a la l'intention des professionnels de la sante*. Ottawa, Canada: Unite de la prevention de la violence familiale.
- Laplanche, J., Pontalis, J.B.** (1994). *Vocabularul Psihanalizei*. București: Ed. Humanitas.
- Lenhart, A.** (2007). June Cyberbullyng and Online Teens. PeenInternet & American Life Project (disponibil la adresa <http://pewinternet.org>., ultima accesare la 5 noiembrie 2011).
- Liiceanu, A.** (2003). Violenta umană, o neliniște a societății contemporane. În G. Ferreol și A. Neculau (2003). *Violența. Aspecte psihosociale* (pp. 47-58). Iași: Ed. Polirom.
- Lorber, J.** (1994). *Paradoxes of gender*, (disponibil la adresa <http://www.scritube.com/sociologie/html>, ultima accesare la 3 noiembrie 2011).
- Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M.** (1986). Family Factors as Correlates and Predictors of Juvenile Conduct Problems and Delinquency. În M. Torny și N. Morris (eds.). *Crime and Justice, An anual Review of Research*, No.7, University Chicago Press.
- Lorenz, K.** (1952). *King Solomon 's Ring*. New York: Thomas Y Crowell.
- Lorenz, K.** (1966). *On aggression*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Lynch, M.** (1985). Child Abuse before Kempe: a Historical Literature Review, *Child Abuse Neglect*, 9: 7-15.
- Mailloux, N.** (1968). *La Personalite criminelle*, Actes de XVII Cours de criminologie, P.U.F.
- Malinovschi, B.** (1932). *Crime and Custon in Savage Society*. Londra.
- Manu, M.** (2009). *Violența familială. Teză de doctorat*, Universitatea București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială.
- Marian, C.** (2011). *Agresivitatea în școală. Determinări, mecanisme și traiectorii*. Cluj-Napoca: Ed. Limes.
- Marcelli, C.** (1999). De l'enfant a l'adolescent; de l'agresivitate a la violence, *Le Journal des Professionnels de l' Enfance*, nr. 2., Martin Media: 59-62.
- Mărginean, I.** (coord.) (2010). *Condiții sociale ale excluziunii copilului*. Institutul Național de Cercetări Economice, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, București.
- Măruțescu, A.** (2005). Cauze ale violenței elevilor. În M. Jigău (2005). *Violența în școală*, București: Institutul de Științe ale Educației - Unicef.
- Matthews, G., Deary, I.J., Whiteman, M.C.** (2005). *Psihologia personalității. Trăsături, cauze, consecințe*. Iași: Ed. Polirom.
- Matza, D.** (1964). *Delinquency and Drift*. New York: Wiley.
- McCue, M.** (2008). *Domestic Violence*. Santa Barbara: ABC Clio Inc.
- McGuire, W.J.** (1964). *Inducing rezistance to persuasion*. În Berkowitz (ed). *Advances in Experimental Social Psychology* (vol I) (pp.191-229). New York: Pearson Publishers.
- Mead, M.** (1967). *Male and Female; A Study of the Sexes in a Changing World*, Dell.
- Meston, J.** (1993). *Programmes de prevention de l'enfance maltraitee et negligee*. Ottawa: Division de la presentation de la violence familiale, Institut Vanier de la famille.
- Meyer, C.H., Mattaini, M.A.** (1995). *The Foundation Of Social Work Practice*. USA: NASW Press.
- Meier, J.** (1997). Domestic Violence, Character, and Social Change in The Welfare Reform Debate, *Law&Policy*, vol.19, No. 2. Oxford: Balckwell Publishers Ltd.: 170-191.
- Michalski, J.H.** (2004). *A Commitment to Change; Strenght Based Approaches and Practices in Family*. Service Canada`s Member Agencies, Ottawa: Family Service Canada.
- Mihăilescu, I.** (2000). *Un drum în tranziție. Situația copilului și a familiei în România*. București: UNICEF.
- Mihalic, S.W., Elliot, D.** (1997). A Social Learning Theory Model of Marital Violence, *Journal of Family Violence*, nr.12 (1): 21-47 (Journals .html).
- Mihăilescu, I.** (1999). *Familia în societățile europene*. București: Ed. Universității.
- Miller, J., Knudsen, D.** (2007). *Family Abuse and Violence*. New York: Alta Mir Press.
- Mills, M.** (2001). *Challenging violence in schools: An issue of masculinites*. Bukingham: Open University Press.
- Miroiu, M.** (2006). *Neprețuitele femeii. Publicistica feministă*. Iași: Ed. Polirom.
- Mitrea, G.** (1993). Funcțiile familiei ieri și azi, *Revista Calitatea Vieții*, nr.2-3:167-173. București: Ed. Academiei Române.

- Mitrofan, I., Ciupercă, C.** (1997). *Psihologia relațiilor dintre sexe*. București: Ed. Alternative.
- Mitrofan, I., Ciupercă, C.** (1998). *Incursiune în psihologia și psihosexologia familiei*. București: Ed. Press.
- Mitrofan, I.** (1999). Schimbări și tendințe în structura și funcțiile familiei din țara noastră, *Revista Română de Sociologie*, serie nouă, anul X, nr.5-6: 473-480.
- Mitrofan, N., Zdrengea, V., Butoi, T.** (1994). *Psihologia judiciară*. București: Casa de Editură „Șansa” S.R.L.
- Mocean, F.** *Copilul din umbră*. Cluj-Napoca: Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”.
- Moeller, F.G.** (2001). Psychiatric aspects of impulsivity, *The American Journal of Psychiatry*, 158: 1783-1793.
- Morrison, K.** (ed.) (2004). *International Perspectives of Family Violence and Abuse. A Cognitive Ecological Approach*. London: Lawrence Associates Publishers.
- Muchielli, A.** (coord.) (2002). *Dicționar al metodelor calitative*. Iași. Ed. Polirom.
- Muntean, A.** (2000). *Violența domestică și maltratarea copilului*. Timișoara: Ed. Eurostampa.
- Muntean, A.** (2001). *Familii și copii în dificultate*. Timișoara: Ed. Mitron.
- Myers, D.** (2010). *Social Psychology*. New York: McGrawHill.
- Neamțu, C.** (2003). *Devianța școlară. Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament al elevilor*. Iași: Ed. Polirom.
- Neamțu, G., Stan, D.** (2005). *Asistența socială, Studii și Aplicații*. Iași: Ed. Polirom.
- Neculau, A.** (coord.) (2004). *Manual de Psihologie socială*, Ed. a II-a revăzută. Iași: Ed. Polirom.
- Negruț, L.A.** (2007). *Violența în mediul școlar* (disponibil la adresa <http://didactic.ro/files/19/vio/in/mediul/sc/doc>, ultima accesare - iulie 2007).
- Nollet, J.M.** (2003). *Schools as microcosmos of society. Violence in schools for the local community* (p. 15). Counsel of Europe Publishing.
- Novak, C.** (2005). Analiza datelor statistice privind violența în școală. În M. Jigău (coord.) *Violența în școală*. București: Institutul de Științe ale Educației - Unicef.
- Ogien, A.** (2002). *Sociologia devianței*. Iași: Ed. Polirom.
- Olson, J.M., Zanna, M.P.** (1993). Attitudes and attitude change, *Annual Review of Psychology*, 44: 117-154.
- Olweus, D.** (1999). *Harcelement et brutalites entre eleves*. Paris, ESF, p. 12.
- Pain, J.** (2000). Forme de manifestare ale violenței în mediul școlar (<http://www.didactic.ro/files/14/html>).
- Palfrey, J.** (2008). *Enhancing Child Safety and Online Technologies*. Final report of the Internet Safety Task Force from the Berkman Center for Internet & Society at Harvard University. (disponibil la adresa http://cyber_law.harvard.edu/sites/files/ISTTF_final_Report.pdf).
- Parsons, T., Bales, R.** (1998). *Family Socialization and Interaction Process*. London: Routledge.
- Pasti, V.** (2003). *Ultima inegalitate. Relațiile de gen în România*. Iași: Ed. Polirom.
- Pavelcu, V.** (1963). *Examenul critic al națiunii, complex al frustrației*. Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza”, Iași, tom IX.
- Patterson, G.R. & Dishion, T.J., Chamberlain, P.** (1993). Outcomes and methodological issues relating treatment of antisocial children. în T.R. Gilles (ed.). *Effective psychotherapy: A handbook of comparative research*. New York: Plenum Press.
- Patterson, G., R.** (1986). *The contribution of siblings to training for fighting: Microsocial analysis*. În D. Olweus, J. Block și M. Radke-Arrow (eds). *Development of antisocial and pro-social behavior; Research theory and issues*. Orlando: Academic Press.
- Păun, E.** (1999). *Școala. Abordare socio-pedagogică*. Iași: Ed. Polirom.
- Pârvulescu, I.** (2005). *Sociologia Devianței și controlului social*. Petroșani: Universitatea din Petroșani.
- Pecora, P.J., Whittaker, J.K., Maluccio, A.N.** (1992). *The Child Welfare Challenge, Policy, Practice and Research*. New York: Aldine and Gruyter.
- Perilla, M.** (2003). A working analysis of women`s use of violence in the context of Learning, opportunity and choice. *Violence Against Women*, 9(1): 10-46, Sage Publication.
- Petty, R.E., Krosnick, J.A.** (eds). (1995). *Attitude Strength: Antecedents and consequences*, Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates Inc.

- Pfeiffer, C.** (1998). Trends in Youth Violence in European Countries, *Kriminologie Forschungsinstitut Niedersachsen*, Germany: Hanover.
- Pinatel, J.** (1966). Agresivitate et personalitate criminelle, *Revue de science criminelle et de penal compare*, 1: 15-25.
- Pinel, Ph.** (1962). *A Treatise on Insanity*. New York: Hafner.
- Pirozynski, T., Scripcaru, G., Berlescu, E.** (1996). *Psihopatologie relațională*. Iași: Ed. Junimea.
- Popescu, R.** (2009). *Introducere în Sociologia familiei. Familia românească în societatea contemporană*. Iași: Ed. Polirom.
- Popescu, V., Răduț, M.** (1998). *Copilul maltratat*. În *Viața medicală*, 420, n.2., anul X.
- Purvin, D.M.** (2003). *Weaving a Tangled Safety Net—the Intergenerational Legacy of Domestic Violence and Poverty* (disponibil la adresa [http://sage.pub.com/Violence Against Women](http://sage.pub.com/Violence%20Against%20Women)).
- Radu, I.** (coord.) (1994). *Psihologie socială*. Cluj-Napoca: Ed. Exe.
- Radu, I.** (1974). *Psihologie școlară*. București: Editura Științifică.
- Rădulescu, A.** (2005). *Violența în familie*. Curs litografiat. Universitatea București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială.
- Rădulescu, M.S.** (1998). *Sociologia devianței*. București: Ed. Victor.
- Raghavan, C., Mennerich, A., Sexton, E., James, S.** (2006). Community Violence and Its Direct, Indirect and Mediating on Intimate Partner Violence, *Violence Against Women*, 12: 1132-1149.
- Regan, D.T., Fazio, R.H.** (1997). On the consistency between attitudes and behavior: Look to the method of attitude formation, *Journal of Experimental Social Psychology*, 13: 38-45.
- Rivett, M., Kelly, S.** (2006). „From Awareness to Practice”: Children, Domestic Violence and Child Welfare, *Child Abuse Review*, vol. 15: 224-242 (online: Wiley Interscience (www.interscience.wiley.com), doi: 10.1002/car.945).
- Rodriguez, E., Lasch, K., Chandra, P., Lee, J.** (2001). Family Violence, employment status, welfare benefits, and alcohol drinking in the United States; What is the relation?, *Journal of Epidemiology and Community Health*, 4 (V): pp.172-178.
- Roese, N.J., Olson, J.M.** (1994). Attitude importance as a function of repeated attitude expression, *Journal of Experimental Social Psychology*, 30: 39-51.
- Roman, I.** (2011). Familia și rolul ei în educarea copilului. În E. Bonchiș (coord.). *Tratat de asistență socială*. Iași: Ed. Polirom.
- Ross, C.E., Jang, S.J.** (2000). Neighborhood disorder and trust: the buffering role of social ties with neighbors, *American Journal of Community Psychology*, 28: 401-420. **Raghavan, C.** (2006). Community Violence and Its Direct, Indirect and Mediating on Intimate Partner Violence, *Violence Against Women*, 12: 1132-1149.
- Rosenberg, M.J., Hovland, C.I.** (1960). *Cognitive, affective and behavioral components of attitudes*. În C.I. Hovland și M.J. Rosenberg (eds). *Attitude Organisation and Change* (pp. 1-14.). New Haven, C.T: Yale University Press
- Rosenberg, M.J.** (1968). *Hedonism, inauthenticity and other goods toward expansion of a consistency theory*. În R.P. Abelson, E. Aronson, W.J. McGuire, T.M. Newcomb, M.J. Rosenberg și P.H. Tannenbaum (eds). *Theories of cognitive consistency: A sourcebook* (pp. 73-111): Chicago: Rand –McNally.
- Roszak, Th.** (1998). *The making of counter-culture*. New York, Anchor: Garden City.
- Rotariu, T.** (1999). *Metode statistice aplicate în științele sociale*. Iași: Ed. Polirom.
- Rotariu, T., Iluț, P.** (2006). *Ancheta sociologică și sondajul de opinie* (ed. a 2-a). Iași: Ed. Polirom.
- Rotariu, T., Iluț, P.** (1996). Socializare și educație. În T. Rotariu și P. Iluț (coord). *Sociologie* (pp. 23-46). Cluj-Napoca: Ed. Mesagerul.
- Roth-Szamoskozi, M.** (2003). *Perspective teoretice și practice ale asistenței sociale*. Cluj-Napoca: Ed. Presa Universitară Clujeană.
- Roth, M.** (1999). *Protecția Copilului. Dileme, concepții și metode* (Editia a II-a). Cluj-Napoca: Ed. Presa Universitară Clujeană.
- Roth, M.** (2005). *Copii și femeile victime ale violenței*. Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană.
- Roussel, L.** (1989). *La famille incertaine*. Paris.

- Rowland, R.** (1992). Radical feminist heterosexuality; the personal and the political, *Feminism and psychology*, vol. 2, nr. 3: 459-463.
- Rudica, T.** (2006). *Psihologia frustrației* (Ed. a II-a revăzută și adăugită). Iași: Ed. Polirom.
- Salancic, G.R., Conway, M.** (1975). Attitude inferences from salient and relevant cognitive content about behavior, *Journal of Personality and Social Psychology*, 32: 82-84.
- Sălăvăstru, D.** (2005). *Raport de cercetare în Revista de Politică și Științe*, Număr Special – ISSN 1582–1218 (<http://frf.cncsis.ro/doc.1891344>).
- Sălăvăstru, D.** (2003). *Violența în mediul școlar*. În Fereol, G., Neculau, A. (coord.). *Violența. Aspecte psihosociale* (pp. 119-238). Iași: Ed. Polirom.
- Samson, R., Wilson, W.** (1997). Toward a theory of race, crime and urban inequality. În Hagan, J. Peterson, R. (Eds.). *Crime and inequality* (pp. 37-54). Stanford: Stanford University Press.
- Săucan, D.** (2005). *Violența ca formă a violenței cotidiene: o problemă globală*. În M. Jigău (coord.). *Violența în școală*, București: Institutul de Științe ale Educației - Unicef.
- Scanzoni, J.** (2003). Household diversity. În I. Coleman, H. Ganon (eds.). *Handbook of Contemporary Families: Considering the Past, Contemplating the Future*. New York: Sage Publication.
- Schwartz, S.H.** (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values ?, *Journal of Social Issues*, 50: 19-45.
- Schwartz, S.H., Bohner, G.** (2001). The construction of attitudes. În A. Tesser & S.H. Schwartz (eds.). *Blackwell Handbook of Social Psychology - vol 1: Intraindividual processes* (pp. 436-457). Oxford, UK: Blackwell Publ. Inc.
- Schwartz, S.H.** (2004). Mapping and Interpreting Cultural Differences around the World. În J. Vinken, L. Soeters, P. Ester (Eds.). *Comparing Cultures, Dimensions of Culture in Comparative Perspective*. Leiden: Brill.
- Sears, D., Peplan, L., Taylor, S.** (1991). *Social Psychology*. Englewood Cliffs: Prentice Hall Inc.
- Shavitt, S., Fazio, R.H.** (1991). Effects of attribute salience on the consistency between attitudes and behavioral prediction, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17: 507-516.
- Sherif, M.** (1967). *Social Interaction: Process and Products: Selected Essays of Muzafer Sherif*, Chicago: Aldine.
- Sillamy, N.** (1996). *Dicționar de psihologie*. București: Ed. Univers Enciclopedic.
- Skolnik, A., Skolnik, J.** (1974). *Intimacy family and society*, Boston: Little Brown.
- Smithy, M., Straus, M.A.** (2003). Primary Prevention of Violence. În H. Kuryand și I. Obergfell-Fuchs (eds.). *Crime Prevention: New Approaches*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stanciu, V.V.** (1985). *Les droites de la victime*. Paris: P.U.F.
- Stănculescu, E.** (1997). *Teorii sociologice ale educației*. Iași: Ed. Polirom.
- Stark, E., Flitcraft, S.** (1996). *Woman at Risk*. London: Sage Publication
- Stith, S.M., Farley, S.C.** (1993). A predictive Model of Male Spousal Violence, *Journal of Family*, nr.8(2): 183-201 (Journals.html).
- Stein, D.J.** (2000). Aggressive behavior and psychological arousal as a function of provocation and the tendency to inhibit aggression, *Journal of Personality*, 35: 297-310.
- Steinmetz, S., Straus, A.M.** (1974). *Violence in the Family*. New York: Dood-Mead.
- Straus, M., Gelles, R.** (1996). *Behind closed doors: Violence in the American Family*. În R.V. Wiehe (ed.). *Wor King with Child Abuse And Neglect*. London: Sage Publication.
- Strong, B., DeVault, C., Sayad, B.** (1998). *The Marriage and the Family Experience: Intimate Relationships in a Changing Society*. Belmont: Wadsworth Publishing Company.
- Ștefan, C.** (2006). *Familia monoparentală*. Iași: Ed. Polirom.
- Tesser, A.** (1978). Self-generated attitude change. În L. Berkowitz (ed). *Advances in Experimental Social Psychology*, vol. II, San Diego, CA: Academic Press.
- Tharinger, D., Horton, C.B., Millea, S.** (1990). Sexual abuse and exploitation of children and adults with mental retardation and other handicaps, *Child Abuse and Neglect*, 14(3): 301-312.
- Timbergen, N.** (1968). On War and Peace in Animals and Man, *Science*, 3.
- Toffler, A.** (1983). *Al treilea val*. București: Ed. Politică.
- Tolman, R.M., Raphael, J.** (2000). A Review of Research on Welfare and Domestic Violence, *Journal of Social Issue*, vol. 56, No 4: 655-682.

- Turliuc, M.** (2007). *Psihosociologia comportamentului deviant*. Iași: Ed. Institutul European.
- Turner, J., Stets, J.** (2005). *The Sociology of Emotions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Trutte, B.** (1998). Going Beyond Gender Specific Treatments in Wife battering: Pro-Feminist-Couple and Family Therapy, *Agresion and Violence Behavior*, nr 3: 1-15.
- Unnever, J.D.** (2005). Bullies, Aggressive Victims, and Victims: Are They Distinct Groups?, *Aggressive Behaviour*, 31. (disponibil la adresa <http://www.rcsedu.info/nervs.php.extend>, ultima accesare 5 iulie 2010).
- Vaida, H.** (2001). Aspecte psihosociale ale agresivitatii intrafamiliale. Teză de doctorat, „Universitatea Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației.
- Vespan, O.** (2009). Violența în mediul școlar (disponibil la adresa <http://fdcs.ro.doc.html>.) Preluat ultima accesare iulie 2010).
- Turliuc, M.N.** (2004). *Psihologia cuplului și a familiei*. Iași: Ed. Performantica.
- Vlăduț, M., Vereș, M.** (2003). Tulburarea hiperkinetică și fenomenul de maltratare a copilului. În F. Iftene (coord.). *Copilul din umbră. Aspecte ale maltratării, abandonului și adicției*, Univ. de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca.
- Vlăsceanu, L.** (2007). Familia și relațiile de gen, În L. Vlăsceanu (coord.) *Sociologie și modernitate. Tranziții spre modernitate reflexivă*. Iași: Ed. Polirom.
- Vlăsceanu, L.** (2010). Familii și relații de rudenie. În L. Vlăsceanu (coord.). *Sociologie* (pp. 645-678). Iași: Ed. Polirom.
- Voinea, M.** (1994). Restructurarea familiei: modele alternative de viață. În *Sociologie Românească*, nr.5, București: Ed.Academiei.
- Walker, L.A.** (1994). *The Battered Women Syndrome*. New York: Springer.
- Walker, L.A.** (1995). Current perspective on Men Who Batter Women – Implication for Intervention and Treatments to Stop Violence Against Women, *Journal of Family Psychology*, 93: 264-271 (Journals html).
- Wells, L., Rankin, L.** (1997). *Juvenile delinquency and the family: A contextual*. (Jrc.Sage publication.com/cgi/content/refs/23/1/68).
- West, D.J., Farrington, D.P.** (1977). *The delinquent way of live*. London: Heineman.
- Wilson, T.D., Dunn, D.S., Bybee, J.A., Hyman, D.C., Rotondo, J.A.** (1984). Effects of analyzing reason on attitude-behavior consistency, *Journal of Personality and Social Psychology*, 47: 5-16.
- Witkin, M.** (1976). XYY and XXY Men: Criminality and aggression, *Science*, 193.
- Weiger, W.E., Bear, D.M. (1998). Aggression: types and consequences, *Aggressive Behavior*, 13: 15-24.
- Whitman, M.** (1994). *Challenging the darkness: child abuse and the Church discovery Counseling Resources*. Washington: Bellingham.
- Whitman, M.** (1998). *Evaluarea și pregătirea în cazul copiilor neglijați și abuzați*. Seminar organizat de World Vision și World Tearing, Cluj.
- Wood, W., Wong, F.Y., Chachere, G.** (1991). Effects of media violence on viewers aggression in unconstrained social. În *Psychological Bulletin*, NO.109: 307-326 (disponibil la http://www.art.famous why/ro/violenta_in_mediul_scolar.html., data ultimei accesări octombrie 2008).
- Zamfir, C.** (1995). *Politici Sociale în România, în context european*. București: Ed. Alternative.
- Zuckerman, M.** (1991). *Psychobiology of personality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- *** (1996). *Manual diagnostique et statistique des troubles mentaux*, American Psychiatric Association, DSM – IV, Paris: Masson.
- *** (1998). *Highlights Official Child neglect and abuse reporting 1986*. American Association For Protecting Children, Denver: American Human Association.
- *** (2006). *Rolul și responsabilitățile asistenților sociali în protecția și promovarea drepturilor copilului* /Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, București: Ed. Trei.
- *** (2003). *Raport Anual*, Institutul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității, Centrul de resurse juridice, București.
- *** (2005). *Changing a Harmful Social Convention: Female Genital Mutilation Cutting*, Innocenti Digest NO 12, Centrul de Cercetare Innocenti al UNICEF, Florența
- *** (2007). *Ghid de Intervenție în cazurile de violență în familie*. Agenția Națională pentru Protecția Familiei, Centrul de informare și consultanță pentru familie, București.

- *** (1998). *Ghid de intervenție în situațiile de maltratare ale copilului*, Partea a II-a, (PCER), în programul Colectiv Enfance Roumanie, Ed. Federația Organizației Neguvernamentale de Protecția Copilului.
- *** (2002). *Ghid multimedia pentru profesori*, Partea I, Programul Național pentru sănătate. În Școala Românească, PNUD, MEC, București.
- *** (2002). *Indicators of School Crime and Safety*. Bureau of Justice Statistics and Tere National Center for Education Statistics.
- *** (2003). *Prevenirea și intervenția eficientă în violența domestică*, Centrul de resurse juridice, Institutul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității, București.
- *** (2011). *Metodologie Cadru*, M.OF. 117 din 16.02.2011, Sint.Act .R. Wolters Kluwer.
- *** (2002). *Raport Mondial sur la violence et la sante*; sous la direction de Krug Dahlberg, Mercy, Lazano-Ascencio, OMS, Geneve.
- *** (2003/2005). *Study by the Global School-based Health Survey (in Guyana, Oman, Zambia, Kenia China Chile, Zimbabwe – Studiu global privind sănătatea în școli)* [http://www.edcgov/gshs..OMS\(2007\)http://romanalibera.ro/a98981.html](http://www.edcgov/gshs..OMS(2007)http://romanalibera.ro/a98981.html)
- *** (2007). *Violența în Familie; legislația și sistemul judiciar*, Raport Final, Asociația Baroului American, Inițiativa Juridică pentru Europa Centrală și Eurasia, USAID.
- *** (2005). *Studiul Secretarului General ONU privind violența asupra copiilor* (<http://www.violencestudy.org/r.27>), Alianța Internațională Salvați Copiii, *Ending Physical and Humiliating Punishment of Children – Making it Happen*, Part I (Împotriva pedepselor fizice și umilitoare ale copiilor – să o transformăm în realitate, Partea I.), transmis pentru *Salvați Copiii*, Suedia, Stokolm, Suedia.
- *** (2005). *Regional Desk Rewiev: Violence against children in West and Central Afrika*. Studiul Secretarului General ONU privind violența asupra copiilor
- *** (2006). *Behind Closed Doors: The Impact of Domestic Violence on Children*, The Body Shop International Plc, UNICEF, Londra.
- *** (2003). *National study of Protective Services Systems and Reform Efforts: Rerview CPS Policy*, Administration for Children and families Children`sbureau and OASPE, U.S.Department of Health and Human Services, Washington, DC: US Government Printing Office
- *** (1997). *Children and Violence*, Innocenti Digest, UNICEF, Nr.2, p. 10.

Surse web:

<http://apsi.ro/index.php>
<http://www.art.famouswhy.ro/>
<http://www.didactic.ro>
<http://www.edcgov.ro>
<http://fdcs.ro.doc.html>
www.interscience.wiley.com
<http://sp.oxfordjournals.org/>
<http://www.rcsedu.info>